

1 Loslaten omdat je een Stem hoort Genesis 12-25

a opmaat

Tot leven komen is voor iedereen eigenlijk op zoektocht gaan.

In het kort van baby tot volwassene: Hoe kan ik die anderen duidelijk maken dat ik trek heb? Wie zijn die mensen om me heen? Wat hoor ik? Wat zie ik? Hoe kan ik spreken? Welke talenten heb ik? *Welke beelden toveren anderen me voor?* Hoe kan ik uitgroeien tot die, die ik ben? Waartoe word ik op aarde geroepen? Op een moment in je leven voel je je als het ware aangesproken door een stem die je niet hoort, maar wel ervaart als voor jou bestemd. De één zegt: dat is de stem van een groep die me trekt. De ander zegt: dat is de stem van mijn geweten. Weer een ander zegt; dat is de Stem van een wezen dat boven mij uitstijgt. Het is een bezieling die je overkomt van wie weet waar vandaan. Soms is het ook een persoon die je als je voorbeeld ziet. De vraag is: wat doe je met die stem, die je raakt tijdens de zoektocht door het leven en welke stem volg je en welke niet?

- *Welke beelden/ideeën heb je in de loop van je leven los gelaten?*
- *Welke stem is voor jou van belang geweest bij keuzes die je in je leven maakte?*

b bijbel Genesis 12-25

Inleiding

In het Oude Testament (in het boek Genesis, dat in de joodse traditie in Tora staat) horen we hoe Abraham als eerste een Stem hoort die hem roept andere goden (die in beelden vevat zijn) los te laten en die Stem te gaan volgen. Degene die hem roept is niet te benoemen. Menselijke woorden zijn daar niet toereikend toe. Er staan 'vier onuitsprekelijke letters', JHWH, staan. Wij kiezen er voor om die onuitsprekelijke letters aan te duiden met: 'De Eeuwige', maar in de joodse traditie worden deze letters ook benoemd als 'de Stem'.

Genesis 12: 1-4 (GDB vertaling)

- 1 En de Eeuwige zegt tot Abram:
Ga, jij, weg uit je land, weg van je verwanten, weg uit het huis van je vader, naar het land dat ik wijzen zal;
- 2 ik zal je tot een grote stam maken en ik zal je zegenen.
En Ik zal je naam groot laten groeien; word een zegen!
- 3 Zegenen zal ik wie jou zegenen
wie jou belasteren vervloek ik.
Met jou zullen alle families van de aardbodem zich zegenen.
- 4 Abra(ha)m gaat, zoals de Eeuwige tot hem gesproken heeft, en met hem mee gaat Lot.

Abraham doet wat de Eeuwige zegt, laat familie en geboorteland los. En dan veranderen in het vervolg van Genesis de namen van Abraham en Sarai. Abram wordt Abraham en Sarai wordt Sarah. Die naamsverandering is een transformatie van hun identiteit. De 'H' die aan hun naam wordt toegevoegd is de vijfde letter van het Hebreeuwse alfabet en staat symbool voor het volk wat uit het stel zal voortkomen. Ook klinkt in 'Abraham' het Hebreeuwse *hāmōn* door, wat menigte betekent. Niet verwonderlijk, gezien hij volgens God 'aartsvader van een menigte

volken' zal worden. De nieuwe namen geven zo aan wat Abraham en Sarah belichamen: het verbond tussen God en zijn volkeren.

- *In welke omstandigheid zou jij genegen zijn met onbekende bestemming alles los te laten en weg te gaan?*
- *Wat zeggen de woorden 'Ik zal je zegenen en .. word een zegen' je?*

Het Abraham verhaal in Genesis laat zien wat je allemaal in jezelf en tegenover anderen moet overwinnen en los moet leren laten om die Stem te blijven volgen. We volgen het verhaal in vogelvlucht. (de hoofdstukken en verzen waar dit vogelvlucht verhaal aan ontleend is staan er cursief bij)

(Genesis 12: 6-9) Abraham komt in het land aan. De Kanaänieten wonen er. Hij richt op diverse plaatsen altaren voor de Eeuwige op (o.a. te Beth-el = Huis van God) . Dan trekt hij verder richting de Negev en daalt af richting Egypte. 'Afdalen' heeft in de verhalen vaak te maken met afdwalen van de bedoeling van de Eeuwige. In Egypte wordt Abraham bang. Sarah is heel mooi. Zijn angst om vanwege zijn mooie vrouw in de problemen te komen brengt hem er toe om Sarah te laten zeggen dat ze zijn zuster is.

Angst is in zekere zin een goed gegeven. Maar angst kan ook jezelf en medemensen beschadigen. Dat laatste blijkt tegen de Roepstem in te gaan.

(Genesis 13) Abraham keert met zijn vrouw Sarah terug naar het land Kanaän (naar Beth el) samen met zijn neef Lot. Ze zien zich gedwongen uiteen te gaan. De kudden zijn te groot voor één stuk grond. Ze bekijken het land. Links ligt de vruchtbare Jordaan vallei, rechts onvruchtbaar land. Abraham laat Lot kiezen. Die kiest voor vruchtbare grond en goede opbrengst en gaat wonen in Sodom een stad waar het recht van de sterkste heerst en gastvrijheid ver te zoeken is.

(Genesis 14 : 1-18) Er breekt oorlog uit. Sodom wordt veroverd en Lot wordt weggevoerd. Dan trekt Abraham ten strijde en bevrijdt zijn neef Lot en herovert de goederen van Sodom.

(Genesis 14: 18-24) Opeens horen we dan van Melchizedek, de koning van Salem (= 'Koning van vrede').

Melchizedek heeft gehoord hoe Abraham zijn 'broeder' uit de handen van de vijand heeft gered en maakt het mee hoe Abraham alle oorlogsbuit aan de koning van Sodom terug geeft. Het gaat Abraham niet om 'hebben' het gaat hem om 'hoeder van zijn broeder' zijn.

- *Welk licht werpen deze episoden op wat er onderweg van Abraham verwacht wordt?*
- *Welk idee laat hij los en wat zou dat betekenen voor vrede onder de volkeren?*

Abraham begint te twijfelen. Hij blijft maar kinderloos en hoe kan zijn nageslacht dan tot zegen voor de wereld worden? Dan richt de Eeuwige het woord tot hem:

Genesis 15: 4b- 6

(GDB vertaling)

- 4b Alleen één, die uit jouw ingewanden naar buiten geschoten is,
die zal van je erven!
- 5 DEZE leidt hem uit, naar buiten, en zegt:
Kijk toch naar de hemel en tel de sterren kan je ze wel tellen?
En zegt tot hem:
Zó zal het worden, jouw zaad!
- 6 Hij vertrouwde de Eeuwige; dat beschouwde hij als bewijs.

In hoeverre moet je je eigen plannen los laten? Abraham is daar ook onzeker over. In de volgende hoofdstukken blijkt dat hij niet zeker weet hoe de Eeuwige het bedoeld heeft.

(Genesis 16: 1-5) Sarah en hij hebben nog steeds geen kind gekregen. Dan gaat Abraham akkoord met het voorstel van Sarah om dat wat uit zijn ingewanden naar buiten schiet maar in Hagar, de slavin van Sarah te plaatsen. Zo zal Hagar draagmoeder voor Sarah worden. Het lukt en Hagar baart Abraham een zoon: Ismaël (= *God hoort*). In de naam zie je al wat Abraham gelooft. Maar hij blijkt tóch niet voldoende te vertrouwen op het woord van de Eeuwige.

- *Hoe herken je de stem van de Eeuwige?*
- *En hoe onderscheid je die van andere stemmen (bijvoorbeeld je eigen stem)?*

(Genesis 18: 1-15 en 21: 1-8) Uiteindelijk krijgt Sarah op hoge leeftijd óók een zoon - ze lacht van ongeloof als ze het bericht hoort. De jongen wordt Izaäk genoemd (de lachende).

(Genesis 21: 8-13) Sarah vindt dat Ismaël de zoon van Abraham en Sarah's slavin Hagar geen erfgenaam mag worden. Ze wil dat Abraham Ismaël en Hagar weg stuurt, omdat Ismaël haar uitlacht. Abraham vindt dat heel erg voor zijn zoon Ismaël en wil dit eigenlijk niet, maar hij doet het wél!

Vervolgens beluisteren we **Genesis 21: 12 -14:**

(GDB vertaling)

12 Maar dan zegt God tot Abraham:

laat het niet erg zijn in je ogen om de jongen en om je slavin,
al wat Sarah tot je zegt; hoor naar haar stem,
want in Izaäk zal voor jou zaad opgeroepen worden;

13 maar ook zal ik de zoon van de slavin tot een stam maken
want jouw zaad is hij.

14 Abraham staat vroeg in de morgen op, neemt een brood en een zak water en geeft dat aan Hagar - legt het op haar schouder - zo ook het kind, en zendt haar heen.

- *Wat zou het betekenen dat Abraham Ismaël los moet laten?*

Ismaël in vertrouwen op de stem van de Eeuwige los laten blijkt nog niet voldoende op de leerweg die Abraham gaat.

In **Genesis 22: 1-4** lezen we het volgende:

(GDB vertaling)

1 En het geschiedt na deze gebeurtenissen dat God Abraham beproeft
en tot hem zegt:

Abraham!

en die zegt:

Hier ben ik!

2 Hij zegt:

Neem nu je zoon, je enige, die je liefhebt, Izaäk,
en ga naar het land van de Moria,

doe hem daar opgaan als opgangsgave op een van de bergen die ik je zal toewijzen!

- 3 Abraham staat vroeg in de morgen op, zadelt zijn ezel, neemt zijn twee hulpjongens met zich mee en Izaäk, zijn zoon.
Hij klooft stukken hout voor een opgangsgave en maakt zich op en gaat naar het oord dat God hem heeft gezegd.
- 4 Op de derde dag heft Abraham zijn ogen op en ziet het oord in de verte.

(Genesis 22: 4-7) Abraham laat de ezel en de hulpjongens achter en vervolgt de tocht met Izaäk. Izaäk draagt het hout.
Abraham draagt het vuur en het mes. Dan horen we het volgende:

Genesis 22: 7-19

(GDB vertaling)

- 7 Izaäk zegt tot Abraham, zijn vader, – hij zegt:
Vader!
en die zegt::
Hier ben ik, mijn zoon!
Hij zegt:
Hier is nu het vuur en de stukken hout,
maar wáár is het lam voor een opgangsgave?
- 8 Abraham zegt:
God ziet het voor zich, het lam voor een opgangsgave, mijn zoon!
Zo gaan die beiden tezamen.
- 9 Ze komen aan bij het oord dat God hem heeft gezegd.
Dáár bouwt Abraham de slachtplaats, rangschikt de stukken hout en bindt Izaäk, zijn zoon en legt hem op de slachtplaats boven op de stukken hout.
- 10 Abraham steekt zijn hand uit en neemt het mes om zijn zoon te slachten.
- 11 Dan roept tot hem Eeuwige's boodschapper vanuit de hemelen en zegt:
Abraham, Abraham!
en hij zegt:
Hier ben ik!
- 12 En deze zegt:
Steek je hand niet uit naar de jongen, en doe hem nooit iets aan!
Want nu weet ik dat je een God vrezende bent,
niet onthouden heb je aan mij je zoon, je enige!
- 13 Abraham heft zijn ogen op en zie:
Een ram heeft zich achter hem met zijn hoorns in het struikgewas verstrikt.
En Abraham gaat erheen en neemt de ram
en laat die als opgangsgave opgaan in plaats van zijn zoon.
- 14 Dan roept Abraham als naam voor die plaats uit: 'de Eeuwige ziet'.
Zodat vandaag nog wordt gezegd 'op de berg van de Eeuwige zal worden gezien.'
- 15 Eeuwige's boodschapper roept tot Abraham vanuit de hemelen een tweede maal, en deze zegt:
- 16 Bij mij zelf zweer ik - verklaart de Eeuwige -
Ja omdat je *dít* gedaan hebt: je hebt mij je zoon, je enige zoon, niet onthouden, zegen!
- 17 Zeker zal ik je zegenen en zeker zal ik je zaad vermenigvuldigen als de sterren van de hemel en als het zand dat aan de oever van de zee ligt.
Erven zal je zaad de poort van zijn vijand.
- 18 En in jouw zaad zullen alle stammen van de aarde gezegend zijn ten gevolge van het feit dat jij aan mijn stem gehoor gegeven hebt.

➤ *Wat heeft Abraham hier volgens jou laten zien?*

- *Wat laten de woorden van de Eeuwige hier - volgens jou - horen?*

(Genesis 23) Sarah sterft in Hebron in Kanaän. Het land is van de Hethieten. Abraham wil een stuk grond kopen om een eigen begraafplaats te hebben waarin Sarah begraven kan worden. Men wil het hem geven, maar Abraham staat er op het te kopen. Dit stuk grond moet zijn eigendom zijn. In het hele land heeft hij her en der altaren geplaatst, maar verder heeft hij persoonlijk geen land in bezit. Abraham koopt zijn eigen begraafplaats in Hebron.

(Genesis 25: 1-18) Abraham trouwt nog een andere vrouw Keturah met wie hij nog zes zonen krijgt. Hij sterft op hoge leeftijd. Zijn zonen Ismaël en Izaäk begraven hem in de grot waarin ook Sarah ligt op de begraafplaats die Abraham gekocht heeft van de Hethiet. Ismaël krijgt nakomelingen: de Ismaëlieten.

- *Welke betekenis heeft voor jou dat Abraham uit zijn land gaat, dat hij alles loslaat om die Stem te volgen?*

c

uit het leven gegrepen

Wat werd met het luisteren en op weg gaan met de Stem gedaan?

Het horen van die Stem is van grote invloed geweest op ons leven. Door de joodse Tora ontdekten we dat er wetten moeten zijn als je met grote groepen onderweg in het leven bent. Mensen die TeNaCh bestudeerden en daarnaar trachtten te leven werden echter door de staten, waar kerk en staat één waren, soms gedoogd maar vaak vervolgd. Ooit zijn sommige mensen die Jezus wilden volgen tot het besluit gekomen zich van de joden af te scheiden en een eigen weg te gaan en na het vaststellen van de canon in 100 n.C. ook uit het jodendom gezet. Ze zijn zich christenen gaan noemen. Toen de keizer van Rome een godsdienst zocht waardoor hij diverse volkeren onder zijn gezag kon verenigen zocht hij daar het Christendom voor uit. Eeuwen later hoorde ook Mohammed, een Ismaëliet, de verhalen van Abraham, Mozes en Jezus. Hij kreeg visioenen en sprak op onverklaarbare wijze opeens in dichterlijke taal. In die gedichten liet hij horen hoe Ibrahim zoals beloofd ook tot zegen voor Ismaël was

geweest en dat Ibrahim bijna Ismaël had moeten offeren. Maar dat *hij* nu van Allah hoorde hoe *zij*, de Ismaëlieten, moesten bidden en leven. Al die verzen die Mohammed in de loop van de tijd reciteerde werden opgetekend en later verzameld in de Koran.

In de zestiende eeuw, toen de bijbel in druk verscheen (eerst stiekem) ontdekten sommige christenen dat de Staatskerk twee handen op een buik met de Keizer of Koning was. Dat door die Staatskerk dreiging met de hel en vervolging gebruikt werd om de bevolking te onderdrukken en uit te persen. Terwijl het in de Bijbel om het volgen van de tot leven gewekte Stem ging. Die christenen (o.a. de doopsgezinden) ontdekten dat die Stem die volgens de verhalen voor het eerst door Abraham gehoord was tot een zegen was omdat ze opriep om geen oorlog te voeren om macht uit te breiden, om met de anderen te delen, om er te zijn voor anderen,

om niet altijd zelf het beste te willen hebben, om op weg naar 'de stad van vrede' één te worden in brood en wijn. Jezus zei ook:

'Heb de Eeuwige uw God lief en uw naaste die is als u zelf'. 'Eet van het brood en drink van de wijn tot mijn gedachtenis'. En: 'Deel met de armen'. Bid om dat vol te kunnen houden.

Zelf gaf Jezus het voorbeeld. Maar daar wilden diegenen, die geloof gebruikten om er macht aan te ontlenuen, niet van horen. Vandaar: felle vervolgingen.

Inmiddels zijn in Nederland kerk en staat gescheiden. Is er een grondwet. Mensen kunnen stemmen. Ieder, die dat wil, kan aangeven dat hij/zij weigert in dienst te gaan mocht er een oproep tot militaire dienst komen.

Vandaar dat velen die de Stem volgen en daardoor in hun eigen land

vervolgd worden de laatste eeuwen hierheen gevlucht zijn.

Ook nu bevinden zich in Europa Afghanen en Syriërs en vele anderen vervolgd omdat ze dienst weigerden of niet aanvaard werden in hun 'diepste eigen zijn' in hun land van herkomst en daardoor hun leven niet zeker zijn.

In Nederland komen we uit heel veel verschillende landen met heel veel verschillende culturen en geloofsopvattingen. Vaak hoor ik zeggen: 'die Moskeeën horen hier niet'

Ik vraag me - het Abraham verhaal horend - dan af: Waarom niet? Het Arabische 'Allah' is verwant aan het Hebreeuwse 'el'. Aartsvader Abraham is ook de aartsvader in de Islam: Ibrahim heet hij. Zijn neef Lot heet er 'Loet' en in de Koran is het Ismaël die Abraham bijna moet offeren. Islam betekent: je onderwerpen (aan de wil van Allah).

Lees het krantenartikel op p. 27

- *Is dit voor jou misschien reden -een idee dat je had- los te laten?*
- *Wat zie jij als de kernwaarde(n) van de drie geloofsrichtingen die uit Abraham, die de Stem volgde, zijn voortgekomen?*

De diversiteit aan mensen, die de roep van de Stem volgen, wordt door mensen die aan de macht willen komen, vaak misbruikt.

Zo zijn in de Middeleeuwen mensen uit heel Europa weggetrokken om in opdracht van Paus en Keizer 'het beloofde land' te gaan bevrijden (*kruistochten*). Onderweg werden dorpen geplunderd en joodse mensen gedood.

Johan van Oldenbarnevelt werd onthoofd omdat zijn geloofsopvatting anders was dan die van de Calvinisten, die bang waren de macht te verliezen.

De Doopsgezinden werden vervolgd en op de brandstapel omgebracht omdat ze nergens in de bijbel lazen dat de staat bepaalde welk geloof je mocht hebben.

Velen zijn gevlucht. Van Nederland naar Oekraïne en daar vandaan ten tijde van Stalin verbannen naar Siberië. Een deel is toen via Nederland (met een door ds. Hylkema aangevraagd Mennonieten paspoort) kunnen vluchten naar Canada en de V.S.. Toen dáár de dienstplicht werd ingevoerd zijn ze weer verder gevlucht naar Zuid Amerika.

Joden werden telkens in de 'zogenaamd christelijke' staten vervolgd. En toen het in Duitsland economisch heel slecht ging werden ze uitgemoord, omdat velen de fictieve verhalen geloofden, die de machthebbers bedachten om aan de macht te blijven.

- *Waarom zouden mensen, die vanwege de Stem op weg gaan, bij anderen steeds agressie opwekken?*
- *Wat zouden mensen zelf kunnen los laten om agressie te vermijden?*

God mag toch ook 'Allah' heten

Christenen in Maleisië mogen toch 'Allah' gebruiken voor God. Dat heeft een rechtbank in Kuala Lumpur bepaald in een zaak die was aangespannen door een christelijke vrouw, van wie religieus materiaal in beslag was genomen. Volgens een overheidsbepaling was het voor niet-moslims in het Zuidoost-Aziatische land verboden om 'Allah' en drie andere religieuze termen afkomstig uit het Arabisch te gebruiken. Maar de rechtbank noemt deze bepaling 'illegaal en ongrondwettig'. Het is de nieuwste aflevering in

een al jaren slepende twist in het overwegend islamitische Maleisië, waar een tiende van de bevolking christen is. De meeste Maleisische christenen gebruiken Engels, Tamil of een Chinese taal in hun diensten en duiden God aan met een woord uit die taal. Maar sommige Maleisisch sprekende christenen hebben geen ander woord dan 'Allah'. Twee politieke partijen willen dat de overheid in beroep gaat tegen de uitspraak. Hoe God zelf graag genoemd wordt, is niet bekend.
Arjen van der Ziel

7 ROUW 12-3-2021-

Om met de Stem onderweg te zijn is broodnodig brood nodig.

(Uit een artikel van Klaas Smit en Flora Visser)

Behalve hun bijbels trachten de Doopsgezinden op hun vlucht graan mee te nemen. Laat de graankorrel voor winter los in de grond en na een jaar heb je nieuwe volgroeide korrel in de aar. De mennonieten wisten het: zonder zaden letterlijk geen levenⁱ.

Graankorrels zijn klein en werden meegesmokkeld op de vlucht. Ze konden onzichtbaar worden bewaard en vervoerd, door ze te naaien in zomen van jurken, of te verbergen in korsetten. Zo werd in het geheim graan gesmokkeld van de Oekraïne naar Amerika.

In 1812 trokken de voorouders van Dale Friesen van Danzig naar het Krimgebied in de Oekraïne. Toen ook daar hun religieuze vrijheid werd bedreigd, emigreerden zij naar Amerika. Onderweg namen zij het kostbare zaad van Turkey Red Wheat mee. Dat is een biologische wintertarwe waarmee niet is 'geknoeid'. Dit oergraan is van bijzonder goede kwaliteit en bevat veel voedingsstoffen. Het kan tegen wind, regen en sneeuw. En als het is platgeslagen door het weer, richt het zich weer op.

Dit oergraan, dat zich na tegenslagen weer opricht, staat symbool voor mensen die de Stem volgden en trouw aan wat die stem van hen vraagt, steeds naar nieuwe oorden trekken om daar een nieuw bestaan op te bouwen.

Nadat Menno de Vries uit Witmarsum en Lorrin Dale Friesen telefonisch met elkaar in contact waren gekomen stuurde Dale Friesen een aantal zakken zaaigoed naar Witmarsum. Het graan ging weer 'naar huis'.

- *Kijk nog eens terug naar p.22. In Genesis 14: 1-18 en 18-24 horen we van Melchizedek, de koning van Salem (= 'Koning van vrede'). Wat valt je op?*
- *Welke andere verhalen over brood en korrels onderweg naar het land van belofte zijn van betekenis voor jou?*

d

uit de kunst

Bekijk de foto op p.20. Wat roept deze bij jou op?

Annemiek Kuipers maakte samen met Corinne Brillman een gedicht over het graan:

Het worstelt zich naar boven
Zie, en kijk naar het graan
Geknakt maar niet gebroken,
En zie het fier staan.

We kunnen het bewerken, verwerken, kneden en delen.
Al die soorten graan
Zij staan symbool voor ieder van ons, voor al die velen.
Die velen waarbij zoveel is gebeurd.

Aan tafel, in gesprek met elkaar
Luisteren, praten delen
Samen spelen we het klaar.
Laat die ander in zijn waarde
en weet wat je dan ziet.

Als alle schillen vallen, zijn we zo verschillend niet
Dus kijk, kijk naar het graan
En laat ons met z'n allen, samen in vrede en vrijheid gaan.

e

liederen

LB 311: Wij kiezen voor de vrijheid..

LB 313: Een rijke schat van wijsheid gaf het Woord ons..

LB 802: Door de wereld gaat een woord.. breng ons saam met uw ontheemden naar het nieuw Jeruzalem. Een lied tegen angsten en verdriet velen begeeft de moed..

LB 832: Geroepen om op weg te gaan (een canon)

LB 803: Uit Ur is hij getogen aartsvader Abraham (vs. 1, 2, 3 en 6)

LB 941: Waarom moest ik uw stem verstaan?

LB 816: Dat wij ons zelf gewonnen geven...aan wat uitdaagt

Abraham laat beelden en vooroordelen los. In het hieronder staande verhaal dat zich afspeelde tijdens het internationaal jongerencongres: Menno's Global Village op Dopersduin zien we hoe ook wij ons beelden maken van de ander maken. Deelnemer aan dat congres was onder andere de 19-jarige Andrii (spreek uit Andree).

Interview Dirk Kruyt interviewde Andrii op Dopersduin

"Mijn hoofd is als een ballon dit weekend, elke nacht als ik in bed lig en begin na te denken over wat er allemaal gebeurd dan lijkt het alsof mijn hoofd opzwellt van al die nieuwe informatie en indrukken die dag van alle gesprekken met mensen, maar het is een goed gevoel".

Gedurende het interview met Andrii wordt het duidelijk dat zijn laatste dagen hier volledig anders waren dan wat hij thuis gewend is. Andrii woont samen met zijn moeder in het kleine stadje Avdiyivka, vlakbij Donetsk in Oost Oekraïne. Elke dag ervaart hij de realiteit van het leven in de frontlinie van de gevechten tussen het Oekraïense leger en de Russische separatisten. Vanaf zijn huis hoort hij geregeld de artillerie en kan hij de getroffen huizen en gebouwen zien. Als ik hem vraag om meer te vertellen over de oorlog kijkt hij mij vermoeid aan. Dan vertelt hij dat hij, net als veel anderen, moe is van de oorlog maar dat hij er helaas ook aan gewend is geraakt. Momenteel lijkt de situatie dan ook niet te veranderen.

"Ik merk dat mensen hier veel opener zijn naar elkaar."

Ondanks de aanwezigheid van oorlog bezoekt Andrii elke zondag de kerk. Als ik hem vraag of zijn ouders ook meegaan schud hij zijn hoofd. "Mijn ouders geloven zelf niet, maar ze steunen mijn kerkgang en accepteren mijn beslissingen. Toch zou ik graag mijn geloof met hen delen zodat zij ook meegaan naar de kerk.

Misschien willen ze wel dezelfde veranderingen in hun leven als ze inzien hoe mijn leven is veranderd door Gods werk, ik bid ervoor". Andrii hoorde van zijn dominee over de Menno's Global Youth Assembly. Hem werd verteld dat het een goede kans was om meer te leren én te delen over verschillende landen en kerken. Het was echter geen gemakkelijke keuze voor Andrii om voor het eerst zijn land te verlaten, maar nu terugkijkend is hij erg blij die keuze gemaakt te hebben. "Ik merk dat mensen hier veel opener zijn naar elkaar. In Oekraïne is men juist meer gesloten, ze zijn niet gewend om met vreemden te praten. Hier is de sfeer heel fijn, mensen dansen hier omdat ze blij zijn en ze zingen met zoveel energie, dat is allemaal nieuw voor mij. Ook is hier geen vorm van spanning tussen de mensen, ik dacht eerst dat het allemaal wat strenger zou zijn, dat er meer regels waren etc. Hierdoor voel ik mij vrij, ik wil graag een stukje van dat gevoel meenemen naar Oekraïne."

De workshops op de Assembly vond Andrii ook erg inspirerend. Een van die workshops was de Bijbel pelgrimage. Het was mooi om te horen dat het leven als een reis is die start op A en eindigt bij B, en op de route ertussen leer je allerlei lessen en ervaringen die je verder brengen in je leven. 'Wat echt uitmaakt zijn de beslissingen en acties die je hier neemt omdat deze bepalend zijn in datgene wat je achterlaat en zaken

ten goede kunnen veranderen'. Misschien is dat wel het meest belangrijke wat Andrii meeneemt als hij weer terugkeert in Oekraïne: om te vertellen aan de mensen dat ze er wel degelijk iets aan kunnen doen om het leven beter te maken, dat iedereen het verschil kan maken. 'Ik zie zoveel mensen die er niets aan doen om het leven in ons land weer beter te maken. Soms doen ze wel een poging maar raken ze teleurgesteld als ze helemaal geen resultaten zien van hun inzet. Mijn inspiratie is dat de zaken wel degelijk beter

kunnen worden als meer mensen de energie hebben om samen te werken'.

Aan het eind van het interview, als ik hem vraag wat het eerste is dat hij zal doen als hij weer thuis is antwoordt hij: 'Eerst geef ik mijn moeder een knuffel. Daarna zal ik al mijn nieuwe verhalen en ervaringen delen van dit weekend'.

Wij hopen dat Andrii veel mensen in zijn omgeving kan inspireren en hen die energie geeft die hij hier heeft opgedaan om het verschil te maken!

Tot zover het interview.

- *Welke stem heeft Andrii in zijn jeugd gehoord?*
- *Door welke stem voel jij je aangesproken?*
- *Wat herinneren jullie je van de belofte die Abraham ooit kreeg, waardoor deze op weg ging? (zie **b**) Lijkt dat op de pelgrimage die Andrii voor ogen staat?*

Jan Willem Stenvers heeft Andree ook ontmoet en voegt nog toe: Andree wil zorgen voor toekomstperspectief voor de jeugd uit zijn omgeving, die nu opgroeit in geweld. Door leraar te worden en te zorgen dat er onderwijs voor ze is.

Ook leert hij gitaar spelen, zodat hij in de kerk muziek met kinderen kan maken en hen zo wat afleiding en plezier kan geven. Samen met andere doopsgezinden gaat Andrii vaak naar het front, om te luisteren naar de verhalen van mensen die daar wonen en om voedsel uit te delen. Zo proberen ze de mensen een hart onder de riem te steken en te midden van een gewelddadig conflict een beetje vrede te brengen.

Voor mij (Jan Willem) is het verhaal van Andrii het ultieme voorbeeld van: 'moed hebben om het licht te zien en zijn'. Het tegen beter weten in hoop houden en creëren. Weigeren dat het licht dooft, door het zelf te laten branden met de mogelijkheden die je hebt. Het simpelweg doen. Dát is werken aan een wereld van gerechtigheid en vrede. Getuigen van Gods Koninkrijk.'

- *Welke indruk maakt wat Andree doet en van plan is te doen op jullie?*

Bekijk LB lied 802

Het refrein luidt:

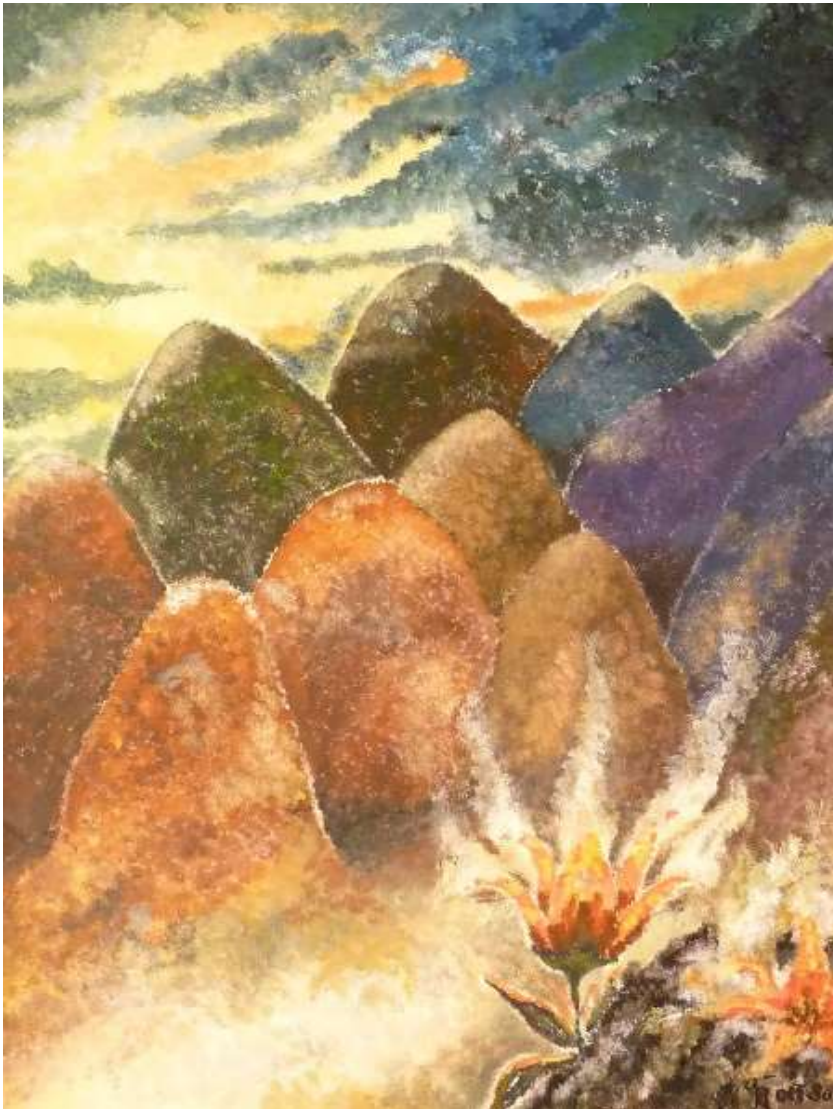
Here god, wij zijn vervreemden door te luisteren naar uw Stem.
Breng ons saam met uw ontheemden naar het nieuw Jeruzalem.

Verder hoor je in de coupletten onder andere:

Door de wereld gaat een stoet die de ban brak van het bloed..

Menigeen ging zelf op pad daar hij thuis geen vrede had...
Door de wereld klinkt een lied tegen angsten en verdriet, tegen onrecht,
tegen dwang.

- *Denk je dat het luisteren naar die Stem en daardoor op pad gaan altijd vervreemd? En wat denk jij bij dat nieuw Jeruzalem in dat lied?*
- *Bekijk de afbeelding hieronder. Wat roept deze bij je op?*

Op weg
T.H. Rueb-
Halsema
1918-2001

Intro voor de leiding

De verhalen uit 'Op weg' zijn voor kinderen vanaf 8 jaar.

Ben je wel eens op reis huis geweest? Alleen? Met bekenden?? Wat wilde je dan beslist mee nemen? Waarom? Gaf dat je houvast? Geknuffel? Verbinding met 'thuis'?

De introductie op de verhalen laat zien dat Abraham de beelden los laat.

Heb je ooit 'een knuffel' gehad of heb je die nog? En hoe was/is het om die los te laten?

Bij het verhaal naar het onbekende land:

- *Wie is er wel eens naar een ander land toe geweest/ Hoe was dat?*
- *Wie is er wel eens verhuisd? Hoe was dat? Wat betekent het om mensen(vriendjes /vriendinnetjes) los te moeten laten?*
- *Wat herken je van het gevoel dat Abraham had dat er dan tóch een kracht/een Stem is die met je meetrekt?*

Bij het verhaal van Hagar en Ismaël

Abraham had twee vrouwen met elke vrouw een zoon. De ene vrouw kon de andere niet uitstaan. Er volgde een scheiding. Hagar en Abrahams oudste zoon: Ismaël moeten het huis uit.

Wat denk je dat Ismaël allemaal los moet laten? Hoe zou Ismaël zich voelen?

Het verhaal vertelt hoe Ismaël toch weer vertrouwen in dat 'een eigen/andere weg moeten vinden' krijgt. Wat zegt jou de uitspraak: 'De Eeuwige/God laat je nooit in de steek?'

Introductie op het verhaal van Abraham uit 'Op Weg' door Boukje Offringa .

Abraham is een herdersjongen. Hij woont bij de Eufraat, een grote rivier in het land van Babylon. De toren van de tempel kun je al uit de verte zien. In die tempel staan beelden. Abraham denkt aan die beelden. De mensen in de stad geloven dat elk beeld een god is. Als het niet wil regenen, er daardoor niets groeit en honger dreigt, denken de mensen: de god van de regen is boos. En ze kopen mooie dingen en brengen die naar de tempel en leggen ze voor het beeld van de regengod neer. Ze hopen dat de regengod dan voor regen zal zorgen. En als de sneeuw van de bergen smelt en de rivieren heel veel water krijgen en de huizen dreigen te overstromen, zeggen ze: 'De riviergod is boos op ons. Laten we gauw mooie dingen voor de riviergod kopen en ze voor zijn beeld neerleggen. Dan zal de riviergod er wel voor zorgen dat de rivier weer rustig gaat stromen.' Abraham staat op en loopt naar de rivier. Daar graaft hij natte rivierklei uit en stopt ze in een zak. Die klei moet hij meenemen voor zijn vader, die er beeldjes van maakt om ze te verkopen. Vele mensen willen zo'n beeldje in huis hebben, want ze geloven dat het hen kan helpen.

Abraham denkt: hoe kan zo'n beeldje dat mijn vader heeft gemaakt iets voor mensen doen? Het is eigenlijk een gewone pop van klei. En die stenen beelden in de tempel, die zijn toch óók door mensen gemaakt! Beelden kunnen zich niet bewegen. Ze hebben wel voeten, maar kunnen niet lopen. Ze hebben wel oren maar kunnen niet horen. Ze hebben wel ogen maar kunnen niet zien.

Abraham kijkt naar de zon. Zoveel licht en warmte als de zon geeft kan geen mens geven, denkt hij. De zon is niet door een mens gemaakt. Misschien is de zon wel god.

Abraham denkt: straks gaat de zon onder, dan komt de maan. Die geeft licht in de nacht. Is de maan een god? Maar morgen is de maan weer verdwenen en staat de zon weer aan de hemel. Abraham kijkt naar de zon en vraagt: 'Zon, wie heeft jou gemaakt? En wie heeft de maan gemaakt? Wie zorgt er voor dat jullie licht geven?'

De zon geeft geen antwoord en verdwijnt achter de wolken. Dan denkt Abraham: ik kan niet geloven in de dingen die ik zie komen en verdwijnen. Ik geloof dat er Wezen is, dat de hemel en de aarde, de mensen en de dieren heeft bedacht. Iemand die wij niet kunnen zien. Een Stem, begin van alle zijn. Dat is de God op wie ik wil vertrouwen. Abraham drijft zijn kudde schapen bij elkaar en met de zak klei op zijn rug loopt hij voor de kudde uit naar het tentenkamp.

Dan volgt op p.13 van het boek '**Op weg**' de verhalen van Abraham: 'Met de beelden naar de markt' 'Naar het onbekende land' en het verhaal van Hagar en Ismaël: p.13-26.

Verwerking: Neem een aantal rietjes, of stokjes en lijm mee. Laat de kinderen die in een stervorm leggen en dan zo aan elkaar lijmen. Voor Abraham waren de sterren een teken van de belofte van de Eeuwige. Die Eeuwige zou hem en de volken die uit hem voortkwamen nooit in de steek laten.

- *Waar kom je in onze wereld afgebeelde sterren tegen? Wat zou dat betekenen?*
- *Wat voor 'teken' 'aandenken' is voor jou heel belangrijk?*

Voor de jongsten: het loslaten van beelden die ze over groepsgenoten en klasgenoten en buurgenoten hebben.

De stem van Bever door *Jeska Verstegen en Henna Goudzand Nahar* is een voor de jongste kinderen een geschikt prentenboek. (Uitg de Vier Windstreken).

Op de achterkaft is te lezen: Olifant en Varken zijn al jaren vrienden. Op een dag komt Bever bij hen wonen. Maar Olifant en Bever willen dat liever niet, want hij ziet er anders uit en praat een beetje anders. Hoe hard Bever zijn best ook doet, Olifant en Varken sturen hem weg. Als Bever weg is begrijpen Olifant en Varken maar niet waarom ze zo verdrietig blijven. Was het soms fout om Bever weg te sturen. Ze kunnen hem maar niet vergeten. Zijn stem als Bever zong.. ze gaan hem terug halen.

Verwerking: Bever zong een liedje en maakte geluiden die ze maar niet konden vergeten.

Probeer om de beurt een liedje te zingen of te neuriën en kijk of de anderen dat liedje óók kennen.

Tot slot zing met zijn allen een liedje dat allemaal vreemde klanken heeft bijvoorbeeld:

***Ozewieze wozewieze walle kristalla,
Ozewieze wozewieze wies wies wies wies***